

EINDRAPPORT

Wijkaanpak Acacia

Gemeente Enschede

Samenvatting.....	3
Algemeen	3
De gemeente Enschede en het projectgebied	3
Het project en de resultaten	4
Tot slot.....	5
1. Het project	6
Aanleiding voor het project	6
Doelgroepen, branches, fenomenen, stedelijke problematiek	6
Doel van de interventie.....	7
Beoogde effect.....	7
Meetbare effecten op korte termijn.....	7
Meetbare effecten op lange termijn	7
Spin-off effecten	7
Looptijd onderzoek.....	7
Plan van aanpak	8
Privacy.....	8
De analyse.....	8
Communicatie	8
2. De samenwerking	9
De verantwoordelijkheden	9
Expertise samenbrengen en delen.....	9
3. De resultaten	10
De resultaten van de voorafgaande analyse	10
De projectresultaten.....	13
De evaluatie van de operationele fase	15
4. Conclusies en aanbevelingen	17
Conclusies.....	17
Aanbevelingen	19
5. Bijlagen	21

Nederland kent een landelijk dekkend netwerk van interventieteams, waarbinnen de departementen Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Financiën, Justitie (OM), de Arbeidsinspectie, de Belastingdienst, de Gemeenten, de Politie, de Sociale Verzekeringsbank en Uitvoering Werknemersverzekeringen samenwerken.

Nederland is onderverdeeld in 9 regio's. Gemeenten hebben zich binnen deze regio's georganiseerd in de zogenaamde Regionale Platforms, waarvan de eerder genoemde instanties deel uitmaken. De platforms worden daarbij ondersteund door de Regionale Coördinatiepunten Fraudebestrijding (RCF's).

De RCF's ondersteunen gemeenten daarnaast bij de doorontwikkeling van het concept Hoogwaardig Handhaven in het programma "Verbindende Schakels".

De missie van de RCF's luidt: "Integrale handhaving; het bestaande beter verbinden"

Informatie over de interventiestructuur en de RCF's is te vinden op www.rcf.nl

Samenvatting

Dit eindrapport gaat in op het wijkgerichte project "Acacia" in Enschede en de doorontwikkeling van de integrale wijkgerichte aanpak. De gemeente Enschede en RCF Overijssel hebben op basis van de ervaringen in dit project, door Saxion Hogescholen, onderzoek laten uitvoeren naar de effecten en opdracht gegeven voor het formuleren van aanbevelingen die leiden tot het optimaliseren van de methodiek van huisbezoeken. Het rapport van Saxion is als bijlage 2 bijgevoegd.

Algemeen

De gemeenten in het Regionaal Platform Overijssel hebben een aanzet gegeven tot verdergaande samenwerking en innovatie in wijkaanpak en de voorkeur gegeven aan een pilot binnen Enschede. Het project kent dus een specifiek Enschedees en een Overijssels belang, naast een algemeen belang voor de samenwerkende partners in interventieverband.

In deze pilot is het vinden van de juiste weg belangrijker dan de omvang van de handhavingresultaten. De uitkomsten zullen binnen de gemeenten dan ook besproken worden in het licht van de toekomstige aanpak en de interdisciplinaire samenwerking.

Een goed functionerende samenleving is van groot belang. In de basis ligt een belangrijke rol voor zowel de burger als de overheid, samen vormen zij immers de samenleving. Dat vraagt vertrouwen; vertrouwen tussen burgers onderling, vertrouwen tussen de burgers en de overheden en vertrouwen tussen de overheden onderling.

Het beeld dat ontstaat, is dat de sociale samenhang in bepaalde wijken afneemt. Mensen staan minder snel voor elkaar klaar, spreken elkaar niet snel aan op gedrag, de leefomgeving anonimiseert. Jongeren dreigen daardoor tussen wal en schip te vallen en ouderen komen soms in een isolement. Daarnaast kan er onbegrip ontstaan tussen groepen met verschillende culturele achtergronden. Dat vraagt een sterke sociale infrastructuur en een goede communicatie tussen de overheden en de mensen in de wijken.

De partners in het Landelijk dekkend netwerk van interventieteams vinden dat zij een belangrijke rol kunnen vervullen bij de aanpak van problematiek in wijken. Gemeenten in het platform vinden dat zij daarin de regierol vervullen en dat een goed gecoördineerde integrale samenwerking van belang is. De RCF's ondersteunen gemeenten desgevraagd bij het leggen van verbindingen, het mede vormgeven en ondersteunen van projecten en het opstellen van analyses.

De gemeente Enschede en het projectgebied

De gemeente Enschede werkt met de maatschappelijke partners en de bewoners van de wijken aan de gewenste leefomgeving en treedt op tegen elementen die dit proces dreigen te verstoren.

Deze uitgangspunten gelden voor de gemeente Enschede in haar toekomstige wijkaanpak, onder het motto: **"Kansen bieden; kansen beschermen"**.

De wijk Acacia, is een sociaal complexe en fysiek geïsoleerde woongemeenschap. Al in een eerdere bestuursperiode hebben de stadsdeelwethouders en de burgmeester geconcludeerd dat specifieke aandacht voor Acacia nodig is.

Er is in dit deel van de stad Enschede sprake geweest van intimidatie van diverse werkers door bewoners. Er lijkt sprake te zijn van schijnbare rust, veroorzaakt door een geringe groep van intimiderende bewoners.

De focus van Enschede ligt op het verbeteren van de leefbaarheid van de bewoners in deze specifieke wijk. Slechts de aanpak van de huidige misstanden (handhaving - interventiestructuur) is daarvoor niet voldoende. Gemeente en samenwerkende instanties willen de bewoners zoveel mogelijk perspectief bieden voor de toekomst en benadrukken daarom het belang van een aanpak waarbij bewonersondersteuning op sociaal gebied gewaarborgd is (sociaal actieplan). Enschede wil in haar toekomstige aanpak, naast brede samenwerking, innoveren door optimaal gebruik te maken van haar informatiepositie, de toepassing van het analyse-instrument en de ontwikkeling van risicoprofielen. De aanpak van de wijk in dit project is derhalve tweeledig.

Met dit als vertrekpunt is in dit project samengewerkt tussen de samenwerkende instanties in de wijk en de samenwerkende partners binnen het landelijk dekkend netwerk van interventieteams, met een verbindende rol voor de manager van het Enschedese stadsdeel West en de manager van het Regionaal Coördinatiepunt Fraudebestrijding (RCF)¹. Zowel het stadsdeel als het RCF vallen onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van mevrouw M. Koomen, wethouder Werk en Inkomen te Enschede. Vanuit de "werkers" in de wijk is aangegeven dat in dit project weerstand vanuit de wijk verwacht werd. Mede om die reden, het openbare orde vraagstuk, is het project uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de Burgemeester van Enschede door een daarvoor aangestelde projectleider.

De ervaringen in Enschede zijn overdraagbaar naar andere gemeenten binnen Nederland. De ontwikkelde expertise wordt beheerd- en de uitrol ervan wordt verzorgd door de landelijke RCF's.

Het project en de resultaten

De wijk Acacia bestaat uit 5 straten, 455 bewoonde adressen en 1179 bewoners. Op basis van risicoanalyse, uitgevoerd door de analyseafdeling van de Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst (SIOD) zijn, op basis van beschikbare bronnen, de risico's van de wijk inzichtelijk gemaakt en zijn dossiers gevormd op basis waarvan gerichte huisbezoeken zijn ingesteld.

In totaal zijn 30 adressen geselecteerd voor controle. Naar aanleiding van de controle zijn 153 vervolgacties uitgezet, als vervolg onder te verdelen:

1. 18 vervolgacties door de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
2. 8 vervolgacties bij UWV
3. 9 vervolgacties bij de Belastingdienst
4. 6 vervolgacties door de woningcorporatie
5. 4 vervolgacties door de Gemeentelijke Basisadministratie
6. 2 vervolgacties door de maatschappelijke dienstverlening
7. 9 vervolgacties door de politie
8. 2 vervolgacties door de welzijnsorganisatie

De resultaten zijn nader uitgewerkt in hoofdstuk 3, "*Resultaten*"

¹ Het RCF maakt deel uit van de structuur van het landelijk dekkend netwerk van interventieteams. Het RCF ressorteert onder het Regionaal Platform Fraudebestrijding Overijssel. Binnen de interventiestructuur wordt samengewerkt door de departementen Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Justitie, Financiën, de Arbeidsinspectie, de Belastingdienst, de gemeenten, de politie, het Openbaar Ministerie, de Sociale Verzekeringsbank en Uitvoering Werknemersverzekeringen.

De volgende conclusies, uitgewerkt in hoofdstuk 4, zijn te trekken:

- De gehanteerde methode (analyse en gerichte huisbezoeken) is effectief en efficiënt gebleken;
- De stedelijke aanpak en de analysegestuurde methode vraagt om duidelijke regiehouders bij gemeenten, bestuurlijk en ambtelijk;
- Gemeenten maken onvoldoende gebruik van intern beschikbare informatie en er is onvoldoende beeld van bij partners en in open bronnen beschikbare informatie;
- Het RCF als regionaal kenniscentrum en projectleiders/coördinatoren in stedelijk gebied worden bij voorkeur verbonden ten behoeve van innovatie, kennis- en methodiekontwikkeling;
- Bewonersparticipatie wordt aanbevolen;
- Uitvoerders van handhaving en hulpverlening zullen gestructureerd ervaring op moeten doen bij samenwerking;
- Het maken van afspraken omtrent inzet personeel, het aanleveren van informatie en afwikkeling van signalen verdient bijzondere aandacht;
- Het aspect (nalevings)communicatie (intern- en extern) verdient nadere doorontwikkeling.

Tot slot

Met het project is in Overijssel een begin gemaakt met analysegestuurde integrale wijkaanpak. Dit project heeft aangetoond dat de aanpak zinvol is en dat de doorontwikkeling een kans verdient. Het Regionaal Platform Fraudebestrijding Overijssel kan daarbij een sturende en faciliterende rol bij vervullen.

Daarnaast zijn de uitkomsten van het Saxionrapport zinvol bij de genoemde doorontwikkeling.

Drs. mevr. M.G.E. Koomen

Wethouder Werk en Inkomen van de gemeente Enschede

Voorzitter van het Regionaal Platform Fraudebestrijding Overijssel

1. Het project

Dit hoofdstuk gaat in op de inhoudelijk kant van het project Acacia. Er wordt inzicht gegeven in de totstandkoming, de faseringen, de voortgang maar ook op aspecten als verantwoordelijkheden, privacy en communicatie.

Aanleiding voor het project

De wijk Acacia in Enschede kent een gesloten cultuur met een sterke sociale controle en een vorm van hiërarchie. De relaties zijn hecht en in de loop van de tijd heeft de wijk haar eigen normen en waarden en de daarbij behorende regels ontwikkeld. Er is sprake van een hoog zelfregulerend vermogen ("men lost de problemen zelf op") en nieuwkomers die niet passen worden niet of nauwelijks geaccepteerd. Hierdoor is het voor welwillende bewoners lastig om uit de negatieve spiraal te komen. Zij zullen hierbij ondersteuning nodig hebben.

De Stadsdeelcommissie heeft in 2006 bij de behandeling van de "Wijkveiligheidsscan Enschede" (WENS) de wethouder nadrukkelijk gevraagd om prioriteit te geven aan dit gebied. Diverse instanties die werkzaam zijn in dit gebied, zoals sociale dienstverleners, welzijnsorganisaties, politie, en woningcorporaties ontvangen signalen over zaken als agressie, huiselijk geweld, hennepcultuur, handel in (hard) drugs, heling, illegale bij- en aanbouw rond woningen en uitkeringsfraude.

De gemeente Enschede benadert de wijkaanpak vanuit de centrale missie "Kansen bieden, kansen beschermen". De wijk wordt zo optimaal mogelijk ondersteund en de dienstverlening van de gemeente en de diverse instanties wordt daar op ingericht, maar ook wordt daadwerkelijk opgetreden tegen misstanden. Vanuit deze opdracht wordt de samenwerking tussen de traditionele partners in de wijk, het RCF Overijssel en partners in het landelijk dekkend netwerk van interventieteams, als vanzelfsprekend beschouwd.

Doelgroepen, branches, fenomenen, stedelijke problematiek

Als onderzoeksgebied is aangeduid de wijk Acacia te Enschede waarbij op voorhand geen locaties, groepen en/of personen worden uitgesloten. Op basis van verkregen databestanden en aanvullende informatie van o.a. de RDW, UWV, Belastingdienst Enschede, gemeente Enschede en politie Twente is een analyse door een SIOD-analist uitgevoerd waardoor zichtbaar gemaakt werd waar en bij welke personen de meeste risico's te onderkennen zijn. Gegevens en conclusies uit de analyses zijn binnen de geldende kaders door de projectleider ter beschikking gesteld aan participerende (keten)partijen die, eventueel aangevuld met eigen bevindingen, hierop hun controlestrategie kunnen baseren.

Doel van de interventie

Het doel van het project “wijkgerichte aanpak Acacia” is om door middel van integrale handhaving de uitkeringsfraude, belastingfraude, illegale bewoning, het illegaal bij- en aanbouwen, hennepcultuur en daarmee samenhangende misstanden aan te pakken en op die wijze een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de naleving van de rechtsregels, de veiligheid en openbare orde. In samenhang met het Sociaal Actieplan Acacia dient dit de gemeentelijke doelstelling om de leefbaarheid van de bewoners te verbeteren en zorg te bieden.

Beoogde effect

Naar aanleiding van uitgevoerde controles zullen de aangetroffen misstanden worden opgeheven en wordt er op termijn toegewerkt naar “normalisatie” van de betreffende wijk. De verantwoordelijkheid daarvoor rust op de gemeente, de politie, de woningcorporaties en de overige samenwerkende sociale partners.

Meetbare effecten op korte termijn

- ✓ Vaststelling, afdoening en instellen van eventuele maatregelen in het kader van uitkeringen op grond van Toeslagenwet, WW, WAO, ANW, AOW, AKW en Wwb;
- ✓ Vaststelling, afdoening en instellen van eventuele maatregelen in het kader van toegekende huurtoeslag;
- ✓ De door politie verrichte aanhoudingen en uitgevoerde justitiële incasso's;
- ✓ Inzicht, afdoening en legalisering van bij- en aanbouwen;
- ✓ Actualisering van bestanden van GBA, Wwb, SVB, UWV en de woningcorporaties;
- ✓ Ontmanteling van eventueel aangetroffen hennepkwekerijen;
- ✓ Opmaken van processen-verbaal dan wel het instellen van boetes, maatregelen en terugvorderingen naar aanleiding van al hetgeen dat wordt geconstateerd cq wordt vastgesteld.

Meetbare effecten op lange termijn

Deze effecten worden gevolgd door sociale interventies, die bewoners een verbeterd perspectief bieden op hun leefbaarheid op het gebied van zorg, werk en inkomen, veiligheid en opgroeimogelijkheden voor de jeugd. Het meetbaar maken van de effecten van sociale interventies verdient aandacht. De ontwikkeling van risicomodellen valt aan te bevelen.

Spin-off effecten

Door het onderhavige project wordt een samenwerkingsverband tot stand gebracht tussen verschillende organisaties met een verscheidenheid aan disciplines.

Hierbij worden relevante gegevens uitgewisseld, een en ander uiteraard binnen een wettelijk kader, en ontstaan er over en weer leermomenten- en effecten. De leermomenten en effecten zijn toepasbaar in overige steden binnen Overijssel en daarbuiten. De leermomenten worden toegevoegd aan de RCF kennisbank. Deze maken deel uit van het onderdeel “LSI leercirkel”.

Looptijd onderzoek

Het operationeel deel van project kent een looptijd van 01 december 2006 tot en met 31 oktober 2007.

Plan van aanpak

In het aanvankelijke plan van aanpak was voorzien in een controletraject in drie fases. Op basis van de overzichtelijke omvang van signalen uit de analyse en de ontwikkelde inzichten met betrekking tot de wijkproblematiek is tussentijds besloten de controles in 1 fase uit te voeren. Het toepassen van een zwaarder instrumentarium stond niet in verhouding tot de vastgestelde omissies. De problematiek kende vooral een sociaal maatschappelijk karakter, passend binnen het sociaal actieplan van de gemeente Enschede.

In beperkte mate zijn hennepacties noodzakelijk gebleken, separaat uitgevoerd tijdens de projectperiode. Totaal zijn 2 acties uitgevoerd, overigens met een negatief resultaat. In de evaluatie wordt betrokken of het wenselijk is deze acties in de toekomst gelijktijdig uit te voeren.

Privacy

Het project is op 1 december 2006 geregistreerd door het College Bescherming Persoonsgegevens onder meldingsnummer m 1327541.

Het project is op 19 december 2007 per brief afgemeld bij het College Bescherming Persoonsgegevens. De projectgegevens zijn door de projectleider gewist/vernietigd.

De projectleider van de gemeente Enschede informeert de bewoners van de geselecteerde wijk Acacia per brief over het ingestelde project en de tijdens het project aangelegde registratie.

De analyse

De door de SIOD beschikbaar gestelde en toegepaste analysemethode is gebaseerd op vooraf door experts benoemde risico's die kunnen gelden in een wijk. Daarbij zijn eerdere ervaringen in Tilburg, Uden en Alkmaar betrokken. Aan de risico's zijn indicatoren verbonden en daarbij zijn de bronnen benoemd waaruit de aanwijzingen voor de indicatoren zijn te herleiden.

De gegevens zijn door een SIOD analist geanalyseerd en er is een zogenaamde top down lijst geformuleerd op "personen" en "adressen". Uit deze top downlijst zijn 30 adressen voor nadere controle/huisbezoek geselecteerd.

Een verslag van de analyse methode, opgesteld door de SIOD, is als bijlage 1 Bijgevoegd.

Communicatie

De communicatie binnen de gemeente Enschede en naar de bewoners van de wijk is verzorgd onder verantwoordelijkheid van de gemeente Enschede door de daarvoor verantwoordelijk gestelde communicatieadviseur.

2. De samenwerking

Een integrale aanpak van multiproblemen heeft een goede kans van slagen als vooraf duidelijkheid bestaat over de verantwoordelijkheden, de belangen van de samenwerkende partners en de gemeenschappelijke doelen. Dit hoofdstuk gaat in op de wijze waarop de samenwerking binnen het project vorm heeft gekregen.

De verantwoordelijkheden

De start van het project kende een complex verloop. De complexiteit was het gevolg van de behoefte om verduidelijking van de verantwoordelijkheden.

In de aanvankelijke opzet kende het project een scheiding in enerzijds de uitvoering van het sociaalactieplan en anderzijds de handhavende acties. Eerstgenoemde uit te voeren onder de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de betrokken wethouder, het ambtelijk opdrachtgeverschap van de stadsdeelmanager West en projectverantwoordelijkheid van de aangestelde projectleider (Ontwikkelingsmanager van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling van de gemeente Enschede).

De handhavende acties werden in het aanvankelijk plan uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de Landelijke Stuurgroep Interventieteams, waarvan de projectleiding belegd bij de manager RCF Overijssel.

Gaandeweg het project werd duidelijk dat deze opzet niet inpasbaar was in de policy van de gemeente Enschede. De inschatting dat de scheiding in twee projecten (handhavend en sociaal actieplan) mogelijk was bleek niet de juiste. De inspanningen maken namelijk deel uit van het wijkbeleid dat Enschede voert. Het project is om die reden voortgezet onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de burgemeester van Enschede, is het ambtelijk opdrachtgeverschap belegd bij de stadsdeelmanager en uitgevoerd door een door Enschede aangestelde projectleider. Het RCF is ondersteunend bij het project betrokken geweest en heeft de specifieke expertise ingebracht en de verbindingen met de partners in interventieverband gelegd.

De uitvoering kende daardoor vertraging. De professionele grondhouding van de samenwerkende partners en wil om samen te werken hebben geleid tot een goede afronding van het project en belangrijke leermomenten voor de toekomst.

Expertise samenbrengen en delen

Het project heeft geleerd dat het belangrijk is expertise te delen. De vraag kan gesteld worden of het zinvol is iedere expertise in het "eigen gemeentelijk huis" te moeten hebben of dat de voorkeur gegeven kan worden aan het ontwikkelen van een Regionaal Kenniscentrum. Het RCF is inmiddels uitgegroeid tot het gemeentelijk kenniscentrum Programmatisch Handhaven in de sociale zekerheid. Het leggen van verbindingen met partijen die belast zijn met de veiligheidsvraagstukken, de wijkgerichte aanpak en integriteit ligt voor de hand. Ook hier doet de centrale RCF missie: **Integrale handhaving; het bestaande beter verbinden**, recht.

De tradionele "werkers" in de wijk hebben weinig affiniteit met handhaving. Uit gesprekken blijkt dat deze taak overwegend wordt toegedicht aan politie en sociaal rechercheurs. Het communiceren over relevante feiten met de handhavers werd door het merendeel als nadelig beschouwd voor de opgebouwde relatie met de bewoners in de wijk. Door samen te werken en kennis te delen ontstaat inzicht en worden beelden, indien aanwezig, ontstaan door cultuur en gevoel, gerelativeerd. Een en ander vraagt afstemming en wellicht training.

3. De resultaten

Dit hoofdstuk is onderverdeeld in twee hoofdgroepen. Weergegeven worden de resultaten uit de analyse en de resultaten uit de controles. Bij de laatste hoofdgroep wordt tevens ingegaan op de evaluatie met het projectteam.

De resultaten van de voorafgaande analyse

Algemeen

Door het team Onderzoek & Analyse van de Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst (SIOD) is ondersteuning verleend aan dit project. Het analyserapport is als bijlage 1 bij dit eindrapport gevoegd. Het analyserapport geeft een beeld van de toegepaste methode.

Het rapport bevat de volgende algemene beelden van de wijk:

- ✓ Er zijn veel politieregistraties
- ✓ Er zijn opvallend veel familierelaties binnen de 5 straten van het onderzoeksgebied
- ✓ Voertuigen wisselen snel van eigenaar in het gebied

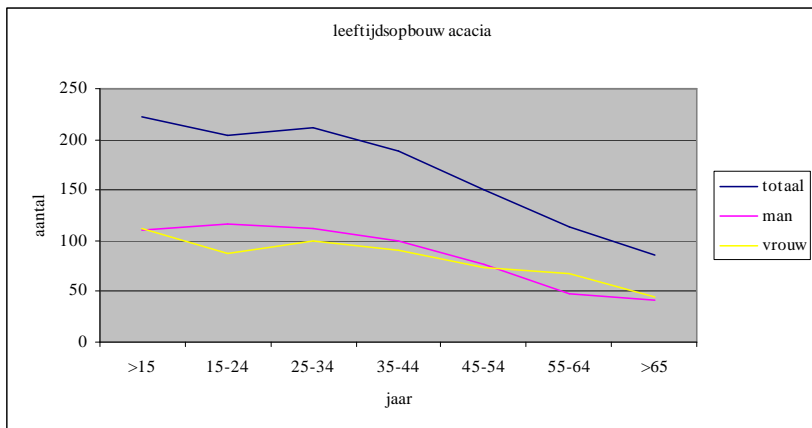
Belangrijke aanbevelingen uit het rapport zijn:

- ✓ De gebruikte/beschikbare informatie geeft vooral zicht op de “papieren” werkelijkheid. Het inzichtelijk maken van bronnen die een beeld geven van de “feitelijke werkelijkheid” valt aan te bevelen (systemen binnen gemeenten/instanties, informatie bij wijkagenten en werkers”).
- ✓ Analyse krijgt meer waarde als de kwantiteit van gegevens toeneemt.
- ✓ Het betrekken van de analist in de relevante stadia van het project.

Bij het onderzoek zijn betrokken (peildatum voorjaar 2007):

Straten	5
Unieke adressen	476
Bewoonde adressen	455
Aantal bewoners	1179
Actuele uitkeringen W&B	72
Actuele uitkeringen UWV	147
Uitkeringen SVB	98
Politie incidentregistraties (2 jaar)	1908
Voertuigen actueel op naam	784

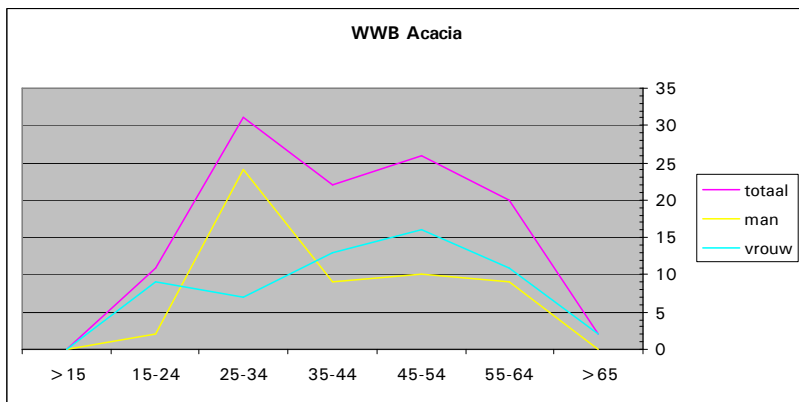
Leeftijdsofbouw bewoners van de wijk

leeftijdsofbouw Acacia

leeftijd	totaal	man	vrouw
> 15	223	111	112
15-24	204	116	88
25-34	212	112	100
35-44	189	99	90
45-54	151	77	74
55-64	114	47	67
>65	86	41	45
totaal	1179	603	576

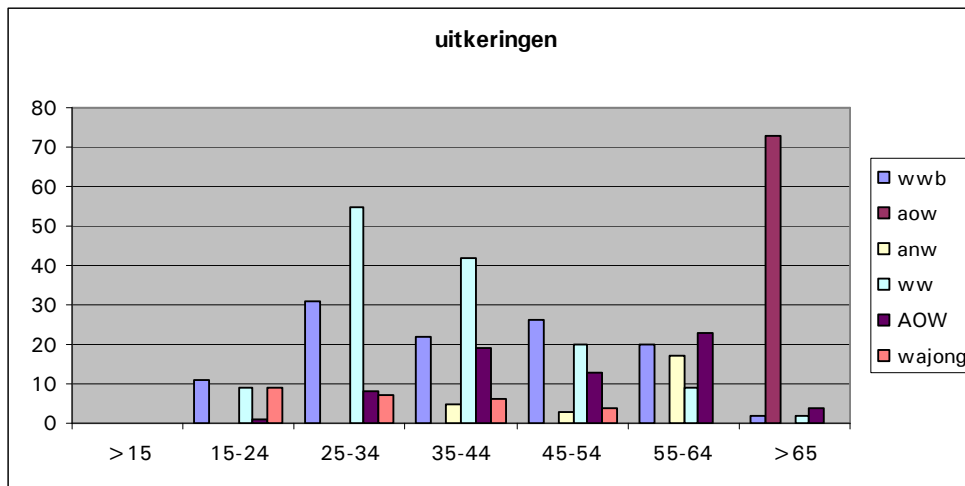
Leeftijdsofbouw bewoners met Wwb uitkering

WWB Acacia

leeftijd	totaal	man	vrouw
> 15	0	0	0
15-24	11	2	9
25-34	31	24	7
35-44	22	9	13
45-54	26	10	16
55-64	20	9	11
>65	2	0	2
totaal	112	54	58

Verdeling uitkeringen in de wijk Acacia

jaar	wwb	aow	anw	ww	AOW	wajong
> 15	0	0	0	0	0	0
15-24	11	0	0	9	1	9
25-34	31	0	0	55	8	7
35-44	22	0	5	42	19	6
45-54	26	0	3	20	13	4
55-64	20	0	17	9	23	0
> 65	2	73	0	2	4	0
totaal	112	73	25	137	68	26

De wijk en haar omgeving

De onderzochte wijk wordt begrensd door een "driehoek" van straten. In de binnenring grenzen de achtertuinen aan het Acaciaplantsoen en deze huizen behoren tot de kern van "Acacia". De buitenring staat iets verder weg van gebied. Het is interessant om de buitenring te vergelijken met de binnenring.

Acacia

- 476 unieke adressen
- 455 bewoonde adressen
- 1182 bewoners
 - 459 M en 432 V > 18jr
 - 144 M en 144 V < 18jr
 - 3 M geen geb.dat

Kantoor
Stadsdeel west

Opm: Van drie bewoners was geen geboortedatum bekend.

Onderstaande tabel geeft het resultaat weer van de adressen die scoren op 3 of meer indicatoren (top) en 2 indicatoren (middle) van de buitenring ten opzichte van de de binnenring. Er blijkt geen verschil te zijn tussen de adressen aan de buitenkant en die aan de binnenkant van de driehoek. Een redelijke eerste hypothese (maar ook niet meer dan dat!) zou zijn dat het de moeite loont om een ruimer strategengebied dan alleen "Acacia" in de analyse mee te nemen.

Straat	Topdown			
		Buiten	Binnen	Eindtotaal
B willem ter kuilestr	Top	17%	83%	100%
	Middle	47%	53%	100%
Totaal B willem ter kuilestr		40%	60%	100%
Dennenweg	Top	62%	38%	100%
	Middle	38%	62%	100%
Totaal Dennenweg		46%	54%	100%
Zweringweg	Top	43%	57%	100%
	Middle	33%	67%	100%
Totaal Zweringweg		36%	64%	100%
Eindtotaal		41%	59%	100%

De projectresultaten

Voor het project zijn 30 woningen geselecteerd voor controle/huisbezoek.

In totaal zijn het volgende aantal acties verricht naar aanleiding van de huisbezoeken. Er mag een directe relatie worden verondersteld tussen dit aantal en de bezoeken op grond van de voorafgaande analyse:

Gemeente	32
Politie	2
Woningbouwcorporaties	7
Centraal Justitieel Incassobureau	5
Belastingdienst	4
Sociale Verzekeringsbank	1
Uitvoering Werknemersverzekeringen	2
Totaal	53

De projectresultaten zijn onderverdeeld in de volgende groepen:

Gemeente - Dienst Maatschappelijke Ondersteuning (Sociale Dienst);
In totaal 18 acties uitgezet.

- Waarvan 2 maal aanmelding diagnose traject;
- Waarvan 6 maal toekenning Bijzonder Bijstand;
- Waarvan 2 maal toeleiding c.q. ondersteuning bij toeleiding naar werk;
- Waarvan 1 maal begeleiding bij aanvraag uitkering;
- Waarvan 6 maal beëindiging Wwb uitkering. De besparing is vastgesteld op € 324.000.²
- Waarvan herziening draagkrachtberekening i.v.m. kostganger.

UWV:

In totaal 8 acties uitgezet (resultaten zijn deels teruggekoppeld);

- Verzoek tot bezien mogelijkheden reïntegratie van een bewoner met WaJong
- Verzoek tot controle bewoner i.v.m. ziekwet leidt tot stopzetting ziekwet
- Verzoek tot verkennen reïntegratiemogelijkheden van 3 bewoners

Belastingdienst:

In totaal 9 acties uitgezet (resultaten zijn deels teruggekoppeld);

- 4 personen aangemeld voor het a.g. "Windhappersproject" wegens niet kunnen vaststellen van bron van inkomsten. (1 maal terugkoppeling dat er geen reden is voor nader onderzoek)
- Aanmelding voor boekencontrole bij 5 bedrijven. 1 bedrijf wordt in 2008 daadwerkelijk in onderzoek genomen. Met betrekking tot 1 bedrijf nog geen terugkoppeling ontvangen.

Woningcorporatie:

In totaal 6 acties uitgezet.

- 6 maal melding gedaan wegens achterstallig onderhoud aan woningen (oude keukenblokken, lekkage, storing verwarming)

GBA:

In totaal 4 acties uitgezet.

- Aan 1 persoon is een briefadres toegewezen
- 1 persoon ingeschreven op het adres dat in onderzoek was
- 2 personen nog in onderzoek

SMD:

In totaal 2 acties uitgezet.

- 1 gezin aangemeld bij wijkzorgteam i.v.m. zorg voor een kind
- 1 persoon aangemeld bij het wijkzorgteam voor begeleiding

² 1 jaar € 13.500 voor de gemeente Enschede en 3 maal € 13.500 voor het Rijk.

Politie:

In totaal 7 acties uitgezet.

- Vaststelling dat bewoner met schuldpositie bij CJIB woonachtig is te Duitsland.
- Inning boete ter hoogte van € 618,--
- Met 1 persoon regeling getroffen ten aanzien openstaande boete
- Inning schuldpositie bij CJIB ter hoogte van € 234,--
- Betekening vonnis á € 118,13
- Tweemaal postadres vastgesteld en niet over kunnen gaan tot innen van boetes

Daarnaast 2 inzet maal inzet n.a.v. melding/opmerking:

- Gemelde overlast drugsdealers aangepakt door inzet extra surveillance. Positief resultaat.
- Handelend opgetreden bij overlast plaatselijk speeltuin.

Welzijnsorganisatie Alifa:

In totaal 2 acties uitgezet.

- Aanvraag voor EHBO cursus op speeltuingebouw
- Aanvraag voor fietslessen voor één bewoonster

Daarnaast zijn meerdere bewoners voorzien van informatie, verwezen naar het CWI voor advies en bemiddeling of geholpen met vragen die ze op dat moment hadden. Sommige bewoners konden niet opgenomen worden in een reïntegratietraject vanwege hun lichamelijke gesteldheid of omdat persoonlijke leefsituatie daar niet op ingesteld is.

De evaluatie van de operationele fase

Het project is door de projectleiding met de “werkers” in de wijk geëvalueerd op de volgende onderdelen:

- ***De voorbereidende fase van het project***
 - Maak meer gebruik van eerder opgedane ervaringen in de stad bij de voorbereiding
 - Betrek de bewonerscommissie tijdens het project
 - Meer multidisciplinaire voorbereiding
 - Schenk meer aandacht aan teambuilding (handhaver en hulpverlener)
- ***De uitvoerende fase van het project***
 - Documentatie en dossiers waren van goede kwaliteit
 - Goede georganiseerde briefings
 - Overweeg woningcorporatie structureel mee te nemen op controle/huisbezoek
 - Vertrouwensposities tijdens huisbezoek wordt geschaad door gelijktijdige hennepacties in de wijk
- ***Planning en aansturing***
 - Goede planning een aansturing
 - Werkbare tijdsplanning
 - Voldoende werkbare voorinformatie
 - Actuele informatieverstrekking, b.v. door politie, valt te overwegen

- ***De afrondende fase van het project***
 - Betrek gegevens van de evaluatie in het eindrapport

- ***De toegepaste methode***
 - De risicoanalyse en de daaruit ter beschikking gestelde informatie heeft meerwaarde
 - Door de prioritering bij huisbezoeken zijn indicaties “schrijnende gevallen” mogelijk niet aan huisbezoek onderworpen
 - Huis aan huis benadering geeft vollediger beeld maar vraagt meer personele inzet

- ***De doelstelling en de resultaten***
 - Het effect zal op langere termijn zichtbaar worden
 - Het beeld op de wijk is vollediger geworden
 - Het beeld van Acacia was vooraf anders (geen gevaar en geweld vastgesteld – Acacia is geen homogene wijk)

- ***De verbeterpunten***
 - Analyse en feitelijke situatie bij controle geven ander beeld dan professionals in de wijk voorhand hadden. Is mogelijk een gevolg van angst en keuzes op basis van onderbuikgevoel. Zet analyse in voor beter beeld op de wijk.
 - Vrijwilligers in de wijk voldoen niet aan het gewenste profiel. Ontwikkel een model om hier invloed op te kunnen nemen.
 - Ontwikkel een werkbare wijze waarin handhaving en de maatschappelijke hulpverlening naast elkaar ingevuld kunnen worden.
 - Bewerkstellig dat samenwerkende partijen een beter beeld in elkaars rol belang krijgen.
 - Het ontwikkelen van een risicobeeld is goed maar betrek bij controles zowel de “goeden” als de “slechten” om informatie uit de wijk te krijgen.

4. Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de conclusies van het project verwoord. Deze conclusies zijn gevormd op basis van de ervaringen tijdens het project, waaronder de evaluatie met de projectmedewerkers. De conclusies zijn relevant voor toekomstige stedelijke projecten. De aanbevelingen dragen een specifiek Enschedees karakter maar zijn ook in een bredere context van belang.

Conclusies

De toekomst van wijkgericht werken

Wijkgericht werken staat in de belangstelling. Dit o.a. door de door minister Vogelaar voorgestelde aanpak van probleemwijken. Gemeenten richten zich al langere tijd op de wijkproblematiek. De eerste verantwoordelijkheid rust ook op de gemeente. Daarbij zijn de lokale partners als politie, woningcorporaties, maatschappelijke Diensten maar ook de landelijke partners, die samenwerken binnen de interventiestructuur, van groot belang.

In het project is gebleken dat er van nature een spanning ligt tussen de verleners van maatschappelijke zorg en de partijen die een handhavende taak vervullen. Gaandeweg het project is duidelijk geworden dat deze spanning afneemt naarmate partijen gaan samenwerken. Het structureel verstevigen van de samenwerking tussen de verantwoordelijken bij de gemeenten en het regionale RCF, als communicatie schakel tussen gemeenten en de handhavende partijen, zal bijdragen aan verbetering.

Het project Acacia is uitgevoerd over twee sporen; het sociaal actie plan (uitgevoerd door de sociaal – maatschappelijke partners¹) en integrale handhaving (door partners binnen de interventiestructuur²). Het organiseren van samenwerking tussen beide belanghebbenden is in aanvang moeizaam verlopen, wat leidde tot vertraging en bijstelling van het project.

Aspecten die daarbij een rol speelden zijn:

- ✓ Gemeentelijke verantwoordelijkheid versus de verantwoordelijkheid van de Landelijke stuurgroep Interventieteams;
- ✓ Verantwoordelijkheden binnen de gemeenten (bestuurlijk, ambtelijk, afdelingen, samenwerkende instanties in de wijk).

Vanuit groeiend vertrouwen en de wil om samen te werken is het project tot een afronding gekomen en zijn de leermomenten waardevol voor toekomstige samenwerking. Het project in Enschede wordt door de 5 grotere gemeenten in het Overijssel Platform beschouwd als een pilot op basis waarvan voor verdere uitrol besloten kan worden.

Coördinatie en afstemming

Gemeenten hebben en nemen primair de verantwoordelijkheid voor de probleemgebieden in hun steden. Het beleid vertaalt zich o.a. in projecten op het sociaal-maatschappelijk vlak maar ook in toenemende mate in handavingsprojecten. Daarnaast voeren andere partners handavingsprojecten uit binnen de grenzen van gemeenten, al dan niet in samenwerking.

¹ o.a. gemeente Enschede, Politie, maatschappelijk werk, woningcorporaties.

² Ministeries SZW, Financiën, Justitie (OM), politie, Belastingdienst, gemeenten, Arbeidsinspectie, Sociale Verzekeringsbank, Uitvoering Werknemersverzekeringen.

Het ontbreken van coördinatie hierop brengt met zich mee dat projecten overlap kunnen hebben, zonder dat betrokken instanties hiervan op de hoogte zijn. Een voorbeeld kan zijn: Horeca-interventieteam in interventieverband, BIBOB onderzoek naar horecaondernemers en een gemeentelijke aanpak in een uitgaansgebied. Dit kan leiden tot een bovenmatige controledruk op ondernemers, onvoldoende gebruik van elkaars informatie en politieke implicaties.

Ontwikkeling nalevingscommunicatie

In het huidige denken over handhaving is een belangrijke rol weggelegd voor communicatie als beleidsinstrument, gericht op naleving en het bevorderen van veiligheid en leefbaarheid. Het verdient de aanbeveling bewoners te laten participeren bij deze ontwikkeling. Binnen RCF Overijssel is deze ontwikkeling, in de vorm van een pilot en met ondersteuning van het Ministerie SZW, in 2008 ingezet waar het gaat om het programmatisch handhaven in de Wwb.

Ontkokeren en delen van expertise informatie

Samenwerken vraagt wederzijds begrip voor belangen en standpunten. Het is dus van belang dat samenwerkende partijen inzicht hebben in de reikwijdte van ieders handelen, maar ook inzicht in elkaars informatiepositie en de mogelijkheden van informatie-uitwisseling. Het ontwikkelen, delen en borgen van kennis is van belang.

Voor de gemeente Enschede was de specifieke problematiek in de complexe en fysiek geïsoleerde wijk Acacia de aanleiding voor het project. Al in een eerdere bestuursperiode hebben de stadsdeelwethouders en de burgemeester geconcludeerd dat specifieke aandacht voor Acacia nodig was. Er is in dit deel van de stad Enschede sprake geweest van intimidatie van diverse werkers door bewoners. Er lijkt sprake te zijn van schijnbare rust, veroorzaakt door een geringe groep van intimiderende bewoners.

Dit beeld is in de voorbereidende fase van het project versterkt door de werkers in de wijk. Dit kwam onder andere tot uiting in de uitgesproken angst voor weerstand tijdens de controles in de wijk. Op voorhand werd ook een breed scala van misstanden, hoofdzakelijk op het sociaal maatschappelijk vlak, verondersteld.

De verwachte misstanden werden vooraf niet door de resultaten van de analyse ondersteund en ook tijdens de controles zijn de medewerkers van de instanties niet geconfronteerd met weerstand.

De ontwikkeling van een goede informatiepositie is gewenst. De ontwikkeling kan een extra impuls krijgen door samen te werken tussen de 5 aan het Regionaal Platform Overijssel verbonden gemeenten met gebruikmaking van het bij de gemeenten en het RCF beschikbare expertise en het RCF netwerk (linking pin met relevante departementen en instanties).

Van signaalgericht naar analysegestuurd

Het huidige inzicht in de wijk wordt voornamelijk ontwikkeld op basis van signalen die de instanties in de wijk ontvangen en de beelden die de professionals met elkaar uitwisselen. In dit project is vastgesteld dat veel beschikbare informatie niet werd benut en/of het bestaan ervan niet bekend is. Binnen één gemeente wordt beschikbare informatie niet of onvoldoende gedeeld.

Dit maakt dat de huidige scoop vooral gericht is op die wijken die al in verval geraakt zijn, waarbij incidenten leidend zijn. Met het ontwikkelen van een sterkere informatiepositie ontstaan de mogelijkheden van het analyseren ervan, het ontwikkelen van risicobeelden en deze te toetsen aan de normen die gesteld worden aan een wijk. Dit alles moet leiden tot het vroegtijdig herkennen van risico's (verval), naast het voorkomen van afglijden. Het maakt dat meer effectief en efficiënt gewerkt kan worden en dat de maatschappelijke schadelast wordt beperkt. Binnen het Regionaal Platform/RCF zijn ervaringen opgedaan ten behoeve van de gemeenten in Overijssel.

In deze lijn van denken richten we de aandacht op een drietal gebieden:

- ✓ Het gebied/de wijk die voldoet aan de gestelde norm
- ✓ Het gebied/de wijk die dreigt af te gaan wijken van de norm
- ✓ Het gebied/de wijk die sterk afwijkt van de gestelde norm

Het in het project toegepaste instrumentarium

De in het project toegepaste analysesystematiek is door de gemeente en door de werkers in de wijk goed gewaardeerd. De partijen in interventieverband waren voor een deel al bekend met de methodiek. De informatie is goed toepasbaar gebleken. Onder de werkers heerst de mening dat door de top down benadering, waarbij een controlekeuze is gemaakt op basis van score, ook waardevolle informatie is blijven liggen, anders dan bij de methode "huis aan huisbezoek. Waardevolle informatie kan b.v. zijn: De detectie van zogenaamde schrijnende situaties en bijvoorbeeld het contact met personen die een positieve rol in de wijk zouden kunnen vervullen. Huis aan huisbezoek vraagt echter een grote personele inzet. Doorontwikkeling van het instrument analyse, naast de ontwikkeling van de eerder genoemde informatiepositie is van belang.

Aanbevelingen

Op basis van de conclusies uit het project zijn de volgende aanbevelingen geformuleerd:

1. (Regionaal Platform – de stedelijke gemeenten²)

Ontwikkel een gemeentelijk/Overijssels kennispunt waarin in aanvang¹ de verantwoordelijken en coördinatoren voor de/het;

- ✓ Regionaal Platform Fraudebestrijding Overijssel (RCF);
- ✓ Integrale Veiligheidszorg binnen de gemeenten Almelo, Deventer, Enschede, Hengelo en Zwolle;
- ✓ Uitvoering van de Wet Bevordering Integriteitbeoordelingen door het Openbaar bestuur (BIBOB);

samenkomen, expertise en kennis delen en integrale samenwerking bevorderen.

Inmiddels heeft deze aanbeveling vorm gekregen, mede door toekenning van budget door de provincie Overijssel, bestemd voor verkennend onderzoek. Daarbij is ook het aspect (georganiseerde) criminaliteit benoemd.

¹ Niet uitsluiten dat in de toekomst uitbreiding kan plaatsvinden. B.v. kan gedacht worden aan verantwoordelijken voor milieuhandhaving.

² Almelo, Deventer, Enschede, Hengelo en Zwolle.

2. Regionaal platform/(stedelijke) gemeenten

Overweeg de opdracht tot het instellen van een intern onderzoeksproject dat zich tot doel stelt de intern beschikbare informatie kolomoverstijgend preventief beschikbaar te stellen aan de diverse kolommen binnen de gemeentelijke organisatie. Daarbij valt de denken aan gegevens m.b.t.:

- ✓ Personen
- ✓ Rechtspersonen
- ✓ Belastingplichtigen
- ✓ Aanvragers van vergunningen
- ✓ Enz.

3. (Landelijke Stuurgroep)

Ontwikkel inzicht (databank) van alle voorgenomen handhavingsprojecten die worden geïnitieerd door de partijen die deelnemen aan de interventiestructuur. Dit voor een optimale afstemming.

Overweeg deze opdracht te beleggen bij de RCF's vanuit de aan de RCF's toebedeelde linking-pin- en accountfunctie functie tussen gemeenten en de partijen in de interventiestructuur.

4. (Regionaal Platform en Landelijke Stuurgroep)

Onderzoek de mogelijkheden van analyse als instrument voor het vroegtijdig detecteren van problemen binnen stedelijk gebied en organiseer, indien gewenst en mogelijk, samenwerking tussen de RCF's, de onderzoeks- en analyseafdeling van de SIOD, en de betrokken gemeenten.

5. Bijlagen

1. Analyserapport van het team onderzoek & analyse van Sociale Inlichtingen en Opsporingsdienst
2. Rapport "Huisbezoeken Acacia en "achter de voordeur aanpak" in beeld van Saxio Hogescholen
3. LSI Format opbrengsten

Colofon

Uitgever	Regionaal Coördinatiepunt Fraudebestrijding Overijssel
Auteur	W.J.G. Pelgrom, manager
Datum	Januari 2008

© 2008, Regionaal Platform Twente - IJsselland
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm, of enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Regionaal Platform Fraudebestrijding Overijssel